

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Карпатський національний університет
імені Василя Стефаника

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра етнології і археології

Дрогобицька Оксана

Методичні рекомендації для семінарських занять та
самостійної роботи з дисципліни
**«ПОБУТ ГАЛИЦЬКОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ
(XIX – 30-ті рр. XX ст.)»**

Івано-Франківськ
2025

УДК 39

ББК 63.5

Дрогобицька О. Методичні рекомендації для семінарських занять та самостійної роботи з дисципліни «Побут галицької інтелігенції (XIX – 30-ті рр. XX ст.)» (для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти зі спеціальності В9 «Історія та археологія»). Івано-Франківськ: КНУВС, 2025. 70 с.

Рецензенти:

Солонець І.Ф., кандидат історичних наук, доцент кафедри етнології і археології Факультету історії, політології і міжнародних відносин Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Винник Н.М., кандидат історичних наук, доцент кафедри українознавства і філософії Івано-Франківського національного медичного університету

Методичні рекомендації для семінарських занять та самостійної роботи з дисципліни «Побут галицької інтелігенції (XIX – 30-ті рр. XX ст.)» розроблені для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти зі спеціальності В9 «Історія та археологія». Вони включають опис навчальної дисципліни, анотацію лекційного курсу, плани семінарських занять, методичні рекомендації для самостійної роботи, індивідуальні завдання, програмові вимоги з курсу, критерії оцінювання знань, рекомендовану навчальну та спеціальну літературу, інтернет-ресурси.

Рекомендовано до друку

*Вченою радою Факультету історії, політології і міжнародних відносин
Карпатського національного університету імені Василя Стефаника,
протокол №3 від 28 жовтня 2025 р.*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	2
АНОТАЦІЯ ЛЕКЦІЙНОГО КУРСУ.....	9
ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.....	17
САМОСТІЙНА РОБОТА.....	36
ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ.....	40
ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ	42
ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ З КУРСУ.....	46
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	49
ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ І ТЕРМІНИ КУРСУ.....	65-67

ВСТУП

«Побут галицької інтелігенції (XIX – 30-ті рр. XX ст.)» є курсом вільного вибору, передбаченим навчальним планом підготовки доктора філософії зі спеціальності В9 «Історія та археологія». Курс зорієнтований на застосування аспірантами (здобувачами) набутих знань, умінь і навичок у майбутній науковій діяльності.

Метою вивчення дисципліни є: засвоєння і поглиблення теоретичних та практичних знань, умінь і навичок здобувачів на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти за спеціальністю В9 «Історія та археологія» з дисципліни «Побут галицької інтелігенції (XIX – 30-ті рр. XX ст.)».

Основними цілями вивчення дисципліни є:

- підготовка висококваліфікованих фахівців у галузі історії, що володіють знаннями з теорії і практики історичних дисциплін, етнології, в тому числі процесу формування інтелігенції, особливостей духовної і матеріальної культури представників цієї верстви;
- на основі знань про різні форми громадської діяльності інтелігенції та її побут, формування у здобувачів професійних компетентностей, достатніх для ефективного застосування в науково-дослідній та освітньо-науковій діяльності; підготовка фахівців, здатних адаптуватися до наявних професій, видів та форм зайнятості в умовах швидких темпів розвитку світової спільноти та глобалізації світу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспіранти (здобувачі) повинні **знати:**

- Джерела та історіографію вивчення культури та побуту української інтелігенції в Галичині у ХІХ – 30-х рр. ХХ ст.;
- основні шляхи формування галицької інтелігенції, особливості її матеріальної та духовної культури;
- участь галицької інтелігенції в процесі створення національних культурно-просвітніх інституцій, соціально-економічних організацій, молодіжних товариств;
- біографічні дані та основні віхи діяльності видатних представників освіченої верстви у Галичині.

Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність – здатність працювати в науково-дослідних і науково-освітніх установах, бібліотеках, архівах, з метою збирання необхідного матеріалу джерельного та літературного характеру для написання дисертаційного дослідження.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність використовувати іноземну мову для представлення наукових результатів в усних та письмовій формах, для розуміння іншомовних наукових та професійних текстів для спілкування в іншомовному науковому і професійному середовищах.

ЗК4. Комплексність у використанні інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК7. Концептуальні та методологічні знання в галузі 032 «Історія та археологія».

ЗК10. Здатність бути критичним та самокритичним. Здатність

критично сприймати та аналізувати чужі думки й ідеї, шукати власні шляхи вирішення проблеми, рецензувати наукові публікації та автореферати, здійснювати критичний аналіз власних матеріалів.

ЗК14. Комплексність у педагогічній діяльності щодо організації та здійснення освітнього процесу, навчання, виховання, розвитку і професійної підготовки студентів до певного виду професійно-орієнтованої діяльності.

Фахові компетентності:

ФК1. Практична – здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ФК3. Викладацька – готовність до викладацької діяльності в межах освітніх програм, використання сучасних педагогічних методів та засобів активізації педагогічної діяльності.

ФК6. Суспільно-політична – здатність розуміти суспільні процеси і впливати на них; здатність ефективно проводити діяльність або виконувати певні функції, забезпечувати розв’язання проблем і досягнення позитивних результатів у галузі історії.

ФК9. Інформаційно-аналітична - здатність аналізувати наукові тексти та оригінальні історичні документи рідною мовою та узагальнювати цю інформацію.

Програмні результати навчання

ПРН 1. Здатність аналізувати історичні чинники виникнення конкретних ситуацій в історичних подіях.

ПРН4. Здатність розрізняти історичну своєрідність, культурне та етнонаціональне розмаїття України.

ПРН7. Уміння сприймати сутність і особливості історичного розвитку світової цивілізації та місця в ньому вітчизняного минулого.

ПРН10. Здатність використовувати на практиці теоретичні положення для аналізу міжнародних зв'язків України з іншими країнами світу.

ПРН12. Уміння використовувати методи та засоби інформаційно-аналітичної діяльності.

ПРН14. Уміння проводити наукові дослідження та аналізувати їх результати.

ПРН17. Уміння використовувати нормативно-правову базу з питань охорони праці, організовувати дотримання вимог безпеки праці учасникам трудового процесу.

Програма курсу передбачає проведення лекційних і семінарських занять. Окремий блок питань, необхідних для засвоєння, виноситься на самостійне опрацювання.

Курс розроблено із врахуванням новітніх досліджень з історії інтелігенції. Оволодіння теоретичними основами курсу має неабияке значення для підготовки сучасного науковця.

Даний методичний посібник включає:

- основні теми лекційних та семінарських занять;
- питання для самостійного опрацювання;
- програмові вимоги до курсу;
- критерії оцінювання знань;
- список рекомендованої літератури;
- перелік основних понять і термінів, необхідних для засвоєння предмету.

Основні теми лекційних занять складені в тій кількості, яка передбачена навантаженням з даного курсу. Під час лекційних занять подається базовий теоретичний матеріал з курсу. Семінарські заняття можуть проходити у формі диспутів, доповідей із повідомленням тощо.

Програмові вимоги містять перелік найосновніших тем, які розкриваються у ході лекційних і семінарських занять, або ж виконуються в якості самостійної роботи (виступи, короткі повідомлення тощо).

Система оцінювання знань передбачає поточний контроль знань, контрольну роботу та індивідуальне завдання.

Список рекомендованої літератури включає обов'язковий перелік, а також додаткову літературу, інтернет-ресурси, ознайомлення з якими дозволить краще засвоїти матеріал курсу.

Перелік основних термінів допомагає оволодіти понятійно-категоріальним апаратом курсу.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Усьо-го	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Соціальний статус і матеріальне становище інтелігенції в Галичині						
Тема 1. Предмет, завдання і джерела курсу. Галицька інтелігенція як національний феномен	2	2				
Тема 2. Джерела і шляхи формування інтелігенції в Галичині	10	2	2			6
Тема 3. Соціальна структура інтелігенції: кількісна та якісна характеристики	6	2				4
Тема 4. Галузево-професійна характеристика української інтелігенції	4	2	2			
Тема 5. Матеріальне становище інтелігенції в Галичині у XIX – 30-х рр. XX ст.	10	2				8
Тема 6. Роль галицької інтелігенції в організаційному становленні феміністичного руху	14		2			12
Разом за змістовим модулем 1	46	10	6			30

Змістовий модуль 2. Побут галицької інтелігенції						
Тема 7. Освітні традиції галицької інтелігенції	8	2				6
Тема 8. Режим дня і способи проведення дозвілля	2	2				
Тема 9. Сім'я і родинний побут	6	2				4
Тема 10. Громадський побут інтелігенції в Галичині (XIX – 30-ті рр. XX ст.)	6	2				4
Тема 11. Особливості матеріальної культури	10	2	2			6
Тема 12. Персоналістика: видатні представники галицької інтелігенції	12		2			10
Разом за змістовим модулем 2	44	10	4			30
Разом годин	90	20	10			60

АНОТАЦІЯ ЛЕКЦІЙНОГО КУРСУ

ТЕМИ ЛЕКЦІЙ

1. Предмет, завдання і джерела курсу. Галицька інтелігенція як національний феномен.
2. Джерела і шляхи формування інтелігенції в Галичині.
3. Соціальна структура інтелігенції: кількісна і якісна характеристика.
4. Галузево-професійна характеристика української інтелігенції.
5. Матеріальне становище інтелігенції в Галичині у XIX – 30-х рр. XX ст.
6. Освітні традиції інтелігентної верстви.
7. Режим дня і способи проведення дозвілля.
8. Сім'я і родинний побут.
9. Громадський побут інтелігенції в Галичині у XIX – 30-х рр. XX ст.
10. Особливості матеріальної культури.

Лекція 1. Предмет, завдання і джерела курсу.

Галицька інтелігенція як національний феномен.

(2 год.)

Предмет, завдання і джерела курсу. Галицька інтелігенція XIX – 30-х рр. XX ст. як національний феномен. Її світоглядна, організаційна та культуротворча функції. Найвидатніші представники інтелігенції та їхній внесок у культурно-просвітній, суспільно-політичний та соціально-економічний рух в Галичині. Особливості повсякденного життя типового галицького інтелігента.

Лекція 2. Джерела і шляхи формування інтелігенції в Галичині

(2 год.)

П'ять головних джерел становлення національної інтелігенції у другій половині XIX – 30-х рр. XX ст.: сім'ї священнослужителів, учителів, селян, службовців і працівників вільних професій (адвокатів, лікарів, інженерів та інших). Поняття «напівінтелігент» у міжвоєнний період.

Родини греко-католицького духовенства як джерела формування інтелігенції. Творення територіальних родинних структур у середовищі галицького сільського духовенства. Адміністрування парафій. Спадковість професії в учительських та священичих сім'ях.

Особливості системи освіти в Галичині у XIX – 30-х рр. XX ст. Початкова освіта, середні школи (гімназії та реальні школи), учительські семінарії, вища освіта. Заходи польської

влади, покликані перешкодити зростанню української еліти (дискримінація при вступі у вищі навчальні заклади, недопущення до посад).

Головні осередки формування української інтелігенції у Галичині. Вплив середніх шкіл на формування національної інтелігенції. Роль вищих навчальних закладів Галичини у процесі становлення української інтелігенції. Студентські товариства як осередки формування інтелігенції.

Лекція 3. Соціальна структура інтелігенції: кількісна та якісна характеристики (2 год.)

Особливості соціальної структури населення Галичини у XIX – 30-х рр. XX ст. Чисельність представників галицької інтелігенції і фактори, що на неї впливали. Зменшення контингенту вчителів-українців у 20-х – 30-х рр. XX ст. Фемінізація вчительства. Переведення освітян «із службових поглядів». Репресивна політика польської влади.

Представники вільних фахів (лікарі, адвокати). Низьке представництво українців серед спеціалістів медичної галузі. Криза у системі забезпечення медичного обслуговування населення Галичини. Кількісна характеристика спеціалістів інженерно-технічної сфери.

Психологічні стереотипи представників галицької громадськості щодо певних професій.

Лекція 4. Галузево-професійна характеристика української інтелігенції

(2 год.)

Педагогічні кадри: рівень освіти і престижність професії. Джерела поповнення контингенту вчителів у XIX ст. (дяки, громадські писарі, колишні військові та учні, відраховані з гімназій та реальних шкіл). Гендерний аспект проблеми. Фемінізація вчительства і проблема кваліфікації кадрів.

Творча інтелігенція. Життєвий шлях Катерини Рубчак як приклад побуту творчої інтелігенції.

Науково-технічна інтелігенція. Відомі математики і природознавці, інженери. Громадська діяльність представників технічної інтелігенції (Ярослав Гузар, Ілля Сем'янчук, Іван Мирон та інші).

Лекція 5. Матеріальне становище інтелігенції в Галичині XIX – 30-х рр. XX ст.

(2 год.)

Матеріальне становище викладачів вищих та середніх шкіл. Особливості соціально-економічного становища сільського духовенства. Три основні джерела прибутків духовенства: плата за треби (за виконання душпастирських функцій (інакше – *jura stolae*, «право стули» чи «епітрахилик»), конгруа – урядова платня з релігійного фонду, парафіяльне господарство). Система розрахунків у вигляді натуральних оплат. Вплив світової економічної кризи на рентабельність парафіяльних господарств. Особливості матеріального

становища сотрудників. Фонди підтримки сиріт та вдів священників. Основні витрати представників галицького духовенства.

Головні джерела матеріального забезпечення працівників освіти, лікарів та юристів. Додаткові джерела прибутків (господарські заняття). Умови проживання вчителів.

Соціальний статус і матеріальне становище адвокатів. Відкриття власної канцелярії як запорука успіху (Є.Олесницький, І. Макух та інші).

Лекція 6. Освітні традиції галицької інтелігенції.

(2 год.)

Співробітництво із Науковим товариством імені Т. Шевченка. Етнографічна діяльність галицької інтелігенції. Літературна діяльність інтелігенції. Твори священників Ю.Кміта, Т.Бордуляка, С. Лепкого, І.Плешкана, В. Попадюка, Б. Кирчіва, вчителів Уляни Кравченко, К.Попович, Марійки Підгірянки, М. Колцуняк-Кузьмової, С.Кабарівської, П. Кирчіва, І.Федорака (Івана Садового), О. Цегельської, лікаря Я. Невестюка.

Читання книг і періодичних видань. Володіння іноземними мовами (І.Франко, В.Герасимович, Т.Бордуляк).

Подорожі за кордон як спосіб підвищення інтелектуального рівня інтелігенції. Співробітництво із гімназистами та студентами. Особливості вибору професії серед вихідців із інтелігентних кіл. Релігійне виховання молоді. Музична освіта. Освіта дівчат, гувернерство.

Лекція 7. Режим дня і способи проведення дозвілля.

(2 год.)

Залежність режиму дня від особливостей розподілу годин праці і відпочинку господаря. Режим дня сільського духовенства. Перегляд газет і журналів, читання художньої літератури як невід'ємна складова режиму дня інтелігенції. Пиття кави як самобутній ритуал, привід для обговорення родинних справ.

Відпустки за кордоном, мандрівки у гори вчителів під час літньої відпустки. Регулярне відвідування інтелігенцією театральних труп чи аматорських гуртків. Звичай взаємних візитів у колі знайомих і родини. Молодіжні забави у домах духовенства. Місце і роль балів, професійних забав, казино і кав'ярень у житті міської інтелігенції. Роль громадських закладів харчування у щоденному житті інтелігента (на прикладі спогадів І.Боберського).

Гра у шахи, футбол, волейбол, лижний спорт, їзда верхи як варіанти проведення вільного часу.

Лекція 8. Сім'я і родинний побут.

(6 год.)

Основні відмінності між сім'ями інтелігенції та селян. Низький коефіцієнт народжуваності. Рівень дитячої смертності. Сім'ї без дітей. Система опікунства. Пошук пари через шлюбні оголошення. Укладення шлюбів на принципах соціальної ендогамії. Мішані шлюби. Система взаємин в інтелігентній родині (патріархальний та егалітарний тип авторитету). Становище жінки в інтелігентній сім'ї, її дозвілля і самоосвіта. Родинні святкування. Проблема вибору пари.

Особливості відзначення весілля у священничих родин. Іменини. Особливості відзначення календарних свят (св. Миколая, Різдво, Великодень) тощо.

Тема 9. Громадський побут інтелігенції в Галичині
(XIX – 30-ті рр. XX ст.)
(2 год.)

Громадські обов'язки і повноваження представників інтелігенції (вчителів, священників, адвокатів і лікарів). Робота у місцевих органах влади. Участь інтелігенції в громадських організаціях краю (в читальнях «Просвіти», Товариства ім. Качковського), в антиалкогольному, кооперативному русі. Заснування курсів для неписьменних і гуртків самоосвіти. Виголошення рефератів. Роль місцевої еліти у процесі створення молодіжних товариств («Січ», «Пласт», «Сокіл»). Популяризація основних складових здорового способу життя. Внесок галицької інтелігенції у процес формування правової культури селян та міщан. Організація громадсько-політичних свят, фестин, Свята Селянки, Дня Матері, чайних вечорів тощо.

Особливості взаємовідносин із населенням. Причини і наслідки конфліктів між вчителями та селянами; між священниками та парафіянами. Відображення конфліктів представників інтелігенції із селянами у художній літературі кінця XIX – 30-х років XX ст.

Лекція 10. Особливості матеріальної культури

(2 год.)

Одяг як матеріалізований вияв приналежності особи до певного соціального стану. Стиль «модерн» в одязі інтелігенції Галичини. Зовнішні прикмети типового галицького інтелігента XIX – 30-х рр. XX ст. (краватка, капелюх, палиця). Традиційне і модерне у костюмі сільської інтелігенції. Еволюція костюму галицької інтелігенції.

Ритуальне і повсякденне вбрання священнослужителів. Європейські модні тенденції в одязі світської інтелігенції.

Харчування представників освіченої верстви (святкове та повсякденне). Ужитковий посуд.

Вплив європейської моди на основні тенденції у внутрішньому облаштуванні жител інтелігенції.

Господарські заняття інтелігенції, запровадження нових сортів збіжжя і порід худоби, застосування модерних знарядь для обробітку ґрунту та переробки продукції. Організація представниками освіченої верстви фахових шкіл, гуртків та курсів. Значення особистого прикладу інтелігенції для зростання рентабельності селянських господарств.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кіль- кість годин
Змістовий модуль 1. Соціальний статус і матеріальне становище інтелігенції в Галичині		
1	Головні осередки формування української інтелігенції у Галичині	2
2	Галузево-професійна характеристика української інтелігенції	2
3	Роль галицької інтелігенції в організаційному становленні феміністичного руху	2
Змістовий модуль 2. Побут галицької інтелігенції		
4	Еволюція костюму галицької інтелігенції (XIX – 30-ті рр. XX ст.)	2
5	Персоналістика: Видатні представники галицької інтелігенції (XIX – 30-ті рр. XX ст.)	2
	Разом	10

Тема 1. Головні осередки формування української інтелігенції у Галичині (2 год.)

1. Вплив середніх шкіл на формування національної інтелігенції.
2. Роль вищих навчальних закладів Галичини у процесі становлення української інтелігенції.
3. Студентські товариства як осередки формування інтелігенції.

Методичні вказівки: процес становлення української інтелігенції у Галичині відбувався у середніх школах, насамперед гімназіях та у вищих навчальних закладах.

Аналізуючи дану тему, необхідно звернути увагу на несприятливі умови для формування освіченої верстви, а саме: відсутність власних впливових економічних і політичних інституцій, польсько-українське протистояння, дискримінаційну політику влади. Треба взяти до уваги і той факт, що Галичина посідала останнє місце в імперії за співвідношенням чисельності середніх навчальних закладів до кількості населення, тому діючі українські гімназії були переповненими.

На процес підготовки майбутньої української інтелігенції, крім малочисельності середніх шкіл, недосконалості і значної перевантаженості навчального процесу, негативно впливало матеріальне становище молоді, яка походила здебільшого із селянських родин.

Щодо вищої освіти, то у вказаний період постійно спостерігалася тенденція до зменшення співвідношення українців до загальної чисельності студентів у всіх вищих навчальних закладах Галичини.

Чималий вклад у процес формування національно свідомої української інтелігенції здійснили студентські

академічні товариства. Через діяльність різноманітних наукових гуртків вони не лише підвищували освітній рівень молоді, а й сприяли формуванню у неї наукового-критичного світогляду і вихованню патріотичних почуттів.

Питання для самоконтролю:

1. Назвіть відомі вам студентські наукові товариства Галичини.
2. Яким чином відбувалася дискримінація українців у середніх навчальних закладах?

Література:

- Благий В. Шкільництво в Галичині на початку ХХ ст.: історико-соціологічний аспект. Львів: Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України, 1999. 76 с.
- Верига В. Там де Дністер круто в'ється. Історичний нарис виховно-освітньої політики в Галичині на прикладі учительської семінарії та гімназії в Заліщиках. 1899–1939. Торонто: Срібна Сурма, 1974. 278 с.
- Головатий М. Етюди старого Станиславова. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2007. 146 с.
- Дрогобицька О. Традиція і модерн: Побут української сільської інтелігенції Галичини (кінець ХІХ – 30-ті рр. ХХ ст.). Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2014. 540 с.
- Курляк І. Класична освіта на західноукраїнських землях (ХІХ – перша половина ХХ століття). Історико-педагогічний аспект. Тернопіль: Підручники і посібники, 2000. 328 с.
- Курляк І. Українська гімназійна освіта у Галичині (1864–1918 рр.). Львів, 1997. 222 с.
- Ковалюк Р. Український студентський рух на західних землях. ХІХ–ХХ ст. Львів: Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України, 2001. 420 с.

Ковалюк Р. Національно-патріотичний рух студентської молоді Галичини в 1900–1914 роках // Галичина. 2002. № 8. С. 35–46.

Лицур Н. Українська державна гімназія в Станіславі як один із важливих осередків становлення української інтелігенції Галичини на початку ХХ ст. // Наукові записки. 2010. Вип. 11–12. С. 56–59.

Мисак Н. Українські студентські товариства у Східній Галичині наприкінці ХІХ ст.: до питання взаємовідносин з провінційними органами влади [Електронний ресурс]: http://archive.nbuv.gov.ua/Portal/Soc_gum/Gileya/2012_57/Gileya57/I5_doc.pdf

Мисак Н. Культурно-просвітницька діяльність українських студентських товариств у Галичині наприкінці ХІХ ст. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gileya/2011_51/.../I4_doc.

Мисак Н. Педагогічна освіта в Галичині наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст.: місце та роль у ній українського населення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gileya/2011_49/Gileya49

Пахолків С. Українська інтелігенція у Габсбурській Галичині: освічена верства й емансипація нації. Львів, 2014. 612 с. Електронний ресурс. Режим доступу: http://uamoderna.com/images/novi_publicacii/Svyatoslav-Paholkiv/Pacholkiv_Ukr_inteligenzia.pdf

Райківський І. Ідея української національної єдності в громадському житті Галичини ХІХ століття: монографія. Івано-Франківськ, 2013. 932 с.

Сабат Н. Національне виховання учнівської молоді Галичини (1869 – 1914 рр.). Івано-Франківськ, 2008. 244 с.

Тема 2. Галузево-професійна характеристика української інтелігенції

(2 год.)

1. Педагогічні кадри.
2. Юристи.
3. Працівники медичної галузі.
4. Творча інтелігенція.

Методичні вказівки: Аналізуючи педагогічні кадри у Галичині, слід взяти до уваги їх кількісний і якісний склад, рівень матеріального забезпечення і соціального захисту. Також варто пам'ятати, що часто вчителі у Галичині піддавалися переслідуванням з боку влади, їх передчасно відправляли на пенсію чи безпідставно переводили на інше місце роботи.

Стосовно представників юридичної сфери, то перш за все треба вказати на популярність цієї професії серед галицької громадськості, що обумовлено більш незалежним статусом адвокатів та можливістю заочно здобувати освіту. Водночас варто наголосити на тій великій ролі, яку відіграли юристи у національному відродженні краю та існуванні цілої «адвокатської доби» у його історії.

Працівники медичної галузі не становили чисельної соціальної верстви серед українців, оскільки медична освіта вимагала значних коштів, займала великий відрізок часу, а також була практично закритою сферою для українців через так званий «нумерус клявзус». Аналізуючи це питання, потрібно обов'язково згадати про першу жінку-лікаря української національності – Софію Окуневську (Морачевську).

Щодо творчої інтелігенції, то тут можна погодитися із львівською дослідницею Н.Мисак, яка стверджує, що на рубежі XIX–XX ст. українська інтелігенція в Галичині характеризувалася багатофункціональністю. Її представники поряд з фаховою діяльністю брали активну участь в політичному житті краю, видавали книжкову продукцію, організовували просвітні гуртки, кооперативи, кредитні та сільськогосподарські спілки тощо. Поширеними були випадки, коли вчителі, адвокати, нотаріуси, священики паралельно займалися літературною, музичною творчістю та образотворчим мистецтвом. Тому дуже складно, майже неможливо, визначити чисельність саме творчої інтелігенції. Для багатьох тогочасних українських поетів, письменників та композиторів літературна та музична творчість була лише способом самореалізації, виявлення свого духовного потенціалу.

Серед представників творчої інтелігенції варто виділити С.Крушельницьку, М.Менцінського, М.Голинського, О.Нижанківського та інших.

Терміни і поняття: «нумерус клявзус», «адвокатська доба».

Питання для самоконтролю:

1. Чому в Галичині практикувало так мало лікарів-українців?
2. Назвіть відомих галицьких художників.
3. В чому полягає особистий подвиг С.Окуневської-Морачевської?

Література:

Андрухів І., Арсенич П. Українські правники в національному відродженні Галичини: 1848–1939 рр. Івано-Франківськ, 1996. 80 с.

Бемко В. Андрій Чайковський // Андрій Чайковський. Спогади. Листи. Дослідження: У 3 т. / Мін. освіти і науки України, Львівський національний університет імені Івана Франка, Наукова бібліотека; Національна академія наук України, Інститут українознавства імені Івана Крип'якевича; Наукова фундація Андрія Чайковського / Упорядкування Б.З.Якимовича за участю З.Т.Грень, О.В.Седляра; Редкол.: Б.З.Якимович (голова) та ін. Львів, 2002. Т. 3. С. 277–282.

Богиня сцени: (С. Крушельницька) // Козуля О. Жінки в історії України. К., 1993. С. 75 – 81.

Герета І. Соломія Крушельницька і народна пісня // Наукові записки: Тернопільський краєзнавчий музей. Тернопіль, 1993. С. 87 – 100.

Гловацький І., Гловацький В. Українські адвокати Східної Галичини (кінець XVIII – 30-ті роки XX ст.). Львів, 2004. 134 с.

Голинський М. Спогади / Упорядники: Г.Тихобаєва, І.Криворучка, Д.Білавич. Львів: Апрорі, 2006. 616 с.

Дрогобицька О. Традиція і модерн: Побут української сільської інтелігенції Галичини (кінець XIX – 30-ті рр. XX ст.). Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2014. 540 с.

Качкан В. Добро Простена Добромисла (повернення Юліана Панькевича) // Качкан В. Українське народознавство в іменах: У 2 ч.; Навч. посібник / За ред. А. З. Москаленка. К.: Либідь, 1994. Ч. 1. С. 187–195.

Качкан В. Хай святиться ім'я твоє: Галицькі просвітницькі діячі, письменники, вчені – вихідці із священницьких родин. Чернівці: Прут, 1994. 198 с.

Краснодемський В. Королева оперної сцени...: (Спогади галичанки про родину Крушельницьких) // Дзвін. 1990. № 3 – 5.

Ганіткевич Я. Євген Озаркевич – фундатор української медичної науки в Галичині // Лікарський збірник заснований Євгеном Озаркевичем у 1898 році. Нова серія. Львів, 1991. Т. 1. С. 11–18.

Ганіткевич Я. Українські лікарі-вчені першої половини ХХ ст. та їхні наукові школи. Біографічні нариси та бібліографія. Львів, 2002. 544 с.

Мисак Н. Викладачі-українці у Львівському університеті наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. // Шляхами історії. Науковий збірник історичного факультету ЛНУ ім. І.Франка на пошану професора Костянтина Кондратюка / Упорядник Олексій Сухий. Львів: Піраміда, 2004. С. 207–224.

Мисак Н. Галицькі адвокати наприкінці ХІХ – на початку ХХ століття: національна ідентифікація і професійна діяльність // Україна – Польща: історична спадщина і суспільна свідомість. Збірник наукових праць. Вип. 5. Львів: Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України, 2012. С. 26–37.

Мисак Н. Українські лікарі в Галичині (кін. ХІХ – поч. ХХ ст.): соціально-професійна характеристика // Наукові зошити історичного факультету Львівського університету: Збірник наукових праць. 2008. Вип. 9. С. 180–193.

Мисак Н. Українські народні вчителі в Галичині на рубежі ХІХ–ХХ ст.: правове становище та національна дискримінація (за матеріалами періодичних видань) // Наукові зошити історичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка. Збірник наукових праць. 2005. Вип. 7. С. 191–200.

Мисак Н. Педагогічна освіта в Галичині наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст.: місце та роль у ній українського населення

[Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://archive.nbuiv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gileya/2011_51/.../I4

Пахолків С. Українська інтелігенція у Габсбурській Галичині: освічена верства й емансипація нації. Львів, 2014. 612 с.
Електронний ресурс. Режим доступу:

http://uamoderna.com/images/novi_publicacii/Svyatoslav-Paholkiv/Pacholkiv_Ukr_inteligenzia.pdf

Соневицький М. Спогади старого педагога. Львів: Вид. Львівське крайове товариство “Рідна Школа”; Наукове товариство ім. Шевченка, 2001. 112 с.

Соломія Крушельницька. Спогади, матеріали, листування: У 2-х ч. – К: Муз. Україна, 1979. Ч. 2. 437 с.

Тема 3. Роль галицької інтелігенції в розгортанні феміністичного руху в Галичині

(2 год.)

1. Особливості феміністичного руху в Галичині.
2. Жіночі організації і товариства другої половини XIX – 30-х рр. XX ст.
3. Марійка Підгірянка та І. Блажкевич у боротьбі за права жінок.
4. Роль творів О.Кобилянської «Царівна» та «Людина» у становленні феміністичного руху в Галичині.

Методичні вказівки: Аналізуючи проблему поширення фемінізму серед галицької інтелігенції, варто погодитись із словами М.Богачевської-Хом'як про те, що досягнення статевої емансипації не було для українських жінок самоціллю, поняття «нової жінки» означало для них постання самостійної, самодостатньої особистості.

Боротьба інтелігенції за матеріальне і духовне рівноправ'я між статями мала велике суспільне значення. Оскільки фінансова самостійність могла бути досягнута тільки через здобуття певного фаху, ця проблема тісно поєднувалася із пропагандою жіночої освіти. Вимушеному заміжжю протиставлялася активна громадська праця над піднесенням культурно-освітнього і господарського життя на провінції, що сприяло залученню жіноцтва до процесів розбудови національно орієнтованих інституцій. Серед популяризаторів ідей рівноправності жінок були Марійка Підгірянка, І.Блажкевич, Н.Кобринська та інші.

Не останню роль у формуванні подібних поглядів відіграли художні твори феміністичного спрямування. Першість серед

них займають повісті Ольги Кобилянської «Людина», «Царівна», оповідання «Через кладку» та інші. Через своїх героїв письменниця утвердила ідею емансипації як умову розвитку модерної нації і модерної культури, визначивши таким чином ідеал українського суспільства і української жінки.

Особливості феміністичного руху у Галичині відображені у працях М.Богачевської-Хом'як, І.Книш та О.Маланчук-Рибак, художніх творах Н.Кобринської.

Терміни і поняття: фемінізм, емансипація.

Питання для самоконтролю:

1. Які жіночі товариства діяли у Галичині у міжвоєнний період?
2. Чим феміністичний рух у Галичині відрізнявся від західноєвропейського фемінізму?

Література:

Богачевська-Хом'як М. Білим по білому: Жінки в громадському житті України, 1884–1939. К.: Либідь, 1995. 424 с.

Дрогобицька О. Традиція і модерн: Побут української сільської інтелігенції Галичини (кінець ХІХ – 30-ті рр. ХХ ст.). Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2014. 540 с.

Завгородня Т. Підвищення професійної кваліфікації вчителів Галичини (1919–1939 роки). Івано-Франківськ: Плай, 1999. 88 с.

Завгородня Т. Підготовка вчителів для української народної школи Галичини (1919–1939 роки). Івано-Франківськ: Плай, 1999. 136 с.

Кобринська Н. Руське жіноцтво в Галичині в наших часах // Вибрані твори. К.: Дніпро, 1989.

Кобринська Н. Дух часу // Кобринська Н. Дух часу: Оповідання, повість. Львів: Каменяр, 1990. С. 18–33.

Кобринська Н. Задля кусника хліба // Кобринська Н. Дух часу: Оповідання, повість. Львів: Каменяр, 1990. С. 34–70.

Книш І. Смолоскип у темряві: Наталія Кобринська й український жіночий рух. Вінніпег: Накладом авторки, 1957. 302 с.

Кобринська Н. Автобіографія // Вибрані твори. К.: Дніпро, 1989. С. 315–322.

Книш І. Смолоскип у темряві: Наталія Кобринська й український жіночий рух. Вінніпег, 1957. 302 с.

Кобринська Н. Вибрані твори. К.: Дніпро, 1980. 446 с.

Маланчук-Рибак О. Ідеологія та суспільна практика жіночого руху на західноукраїнських землях ХІХ – першої третини ХХ ст.: типологія та європейський культурно-історичний контекст: Монографія. Чернівці: Книги – ХХІ, 2006. 500 с.

Нагачевська З. Учителі – організатори і репрезентанти українського жіночого руху в Галичині (кінець ХІХ – перша третина ХХ ст.) // Етнос і культура. 2003. № 1. С. 136–141.

Нагачевська З. Педагогічна думка і просвітництво в жіночому русі Західної України (друга половина ХІХ ст. – 1939 р.): Монографія. Івано-Франківськ: Видавець Третяк І.Я., 2007. 764 с.

Потапюк Л. Жіночий рух та освіта на Західній Україні: історико-педагогічний аспект [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://conf.vntu.edu.ua/humed/2010/txt/Potapyuk.php>

Савчук Б. Жіноцтво в суспільному житті Західної України (остання третина ХІХ ст. – 1939 р.). Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1999. 280 с.

Тема 4. Еволюція костюму галицької інтелігенції (XIX – 30-ті рр. XX ст.). (2 год.)

1. Стил ь «модерн» в одязі інтелігенції Галичини.
2. Елементи традиційної ноші в костюмі галицького інтелігента.
3. Одяг інтелігенції у 20-х – 30-х рр. XX ст.
4. Ритуальне та повсякденне вбрання духовенства.

Методичні вказівки: Розглядаючи дану проблему, варто взяти до уваги, що у вказаний період костюм галицької інтелігенції розвивався у руслі європейських модних тенденцій. Процес проникнення елементів міської культури в її середовище розпочався ще у першій половині XIX ст. і значно посилився з початком XX ст., а особливо після Першої світової війни. Особливо динамічних змін зазнавав жіночий одяг, який протягом кількох десятиліть еволюціонував від складних і об'ємних форм до більш практичних і утилітарних, а також збагатився за рахунок розширення свого асортименту.

Незважаючи на активне впровадження у стрій новинок західної моди, представники освіченої верстви повністю не відкидали традиційну ношу, час від часу використовуючи народні мотиви. Жінки, як правило, оздоблювали свій одяг вишивкою, у якості нагрудних прикрас носили гердани. Чоловіки здебільшого обмежувалися сорочкою-вишиванкою.

Своєю специфікою виділявся одяг різних професійних груп інтелігенції. На відміну від представників світської інтелігенції, повсякденна ноша греко-католицького кліру підлягала регламентації з боку церковної влади, тому відповідно залишалася досить консервативною. Об'єктивно ще більш стабільним був комплект ритуального вбрання духовенства.

Крім рекомендованої літератури, варто скористатися фотодокументами (переглянути фотографії видатних представників галицької інтелігенції). У цьому плані найбільш репрезентативними будуть фото І.Франка, В.Стефаника, Н.Кобринської та інших. З окремими фотографіями, а також деталями одягу інтелігенції можна ознайомитися, відвідавши Івано-Франківський краєзнавчий музей.

Терміни і поняття: сурдут, стиль «модерн», реверенда, обойчик, гердан, «цвікер», «фатермердер».

Питання для самоконтролю:

1. Які особливості жіночої моди 20-х – 30-х рр. ХХ ст.?
2. Що входило до комплексу ритуального вбрання духовенства?

Література:

Баран О. (Дрогобицька О.) Елементи міської культури в одязі української сільської інтелігенції Галичини (кінець ХІХ ст. – 1939 р.) // Етнокультурні процеси в українському урбанізованому середовищі ХХ століття: Зб. наук.-теорет. статей: Присвячено 150-річчю від дня народження Івана Франка. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2006. С. 94–100.

Баран О. (Дрогобицька О.) Польові матеріали про побут української сільської інтелігенції Галичини наприкінці ХІХ – у 30-х роках ХХ століття // Народна творчість та етнографія. 2010. № 1. С. 118–128.

Дрогобицька О. Традиція і модерн: Побут української сільської інтелігенції Галичини (кінець ХІХ – 30-ті рр. ХХ ст.). Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2014. 540 с.

Кісіль М. Художньо-конструктивні особливості жіночого одягу кінця ХІХ – початку ХХ сторіччя в західноєвропейській

моді [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://archive.nbu.gov.ua/Portal/Soc_gum/VKhdadm

Матейко К. Український народний одяг: Етнографічний словник. К.: Наукова думка, 1996. 196 с.

Шпирало Л. Міський костюм Галичини другої половини ХІХ століття // Народна творчість та етнографія. 1993. № 4. С. 71–74.

Тема 5. Персоналістика:
Видатні письменники та поети Галичини
(XIX – 30-ті рр. XX ст.).
(2 год.)

1. Іван Франко (1856 – 1916) як видатний поет, прозаїк, етнограф і видавець.
2. Життєвий шлях і громадська діяльність Василя Стефаника (1871 – 1936).
3. Уляна Кравченко (1861 – 1947) – перша жінка поетеса у Галичині.
4. Константина Малицька (1872 – 1947): громадська діячка, педагог і письменниця.
5. Андрій Чайковський (1857 – 1935): життєвий шлях і творча спадщина.

Методичні вказівки: Найчастіше представники української інтелігенції поєднували літературну творчість та працю за фахом. Наприклад, вчителями працювали галицькі письменники Петро Карманський (Золочівська гімназія та філія ЛАГ), Осип Маковей (викладав в учительській семінарії у Львові, був директором семінарії в Заліщиках), Антін Лотоцький та Микола Венгжин (обидва в Рогатинській гімназії), Богдан Лепкий (Бережанська гімназія, згодом Ягеллонський університет в Кракові), Володимир Коцовський (директор учительської семінарії в Сокалі), Антін Крушельницький (гімназії в Коломиї, Станіславові та Бережанах), Сильвестр Яричевський (Перемишльська, Коломийська та Кіцманська гімназії), Юрій Рудницький (гімназії у Львові), Іван Федорак (Іван Садовий), Володимир Хронович, письменниці Уляна Кравченко (справжнє прізвище Юлія Шнайдер), Кліментина Попович-Боярська, Марійка Підгірянка, Євгенія Бохенська.

Чимало поетів і прозаїків було у середовищі греко-католицького духовенства, серед них: о.Т.Бордуляк, о.Ю.Кміт, о.В.Попадюк, о.М.Дерлиця та інші.

Слід також зауважити, що наприкінці ХІХ – у 30-х рр. ХХ ст. в Галичині літературна творчість тісно була пов'язаною з журналістикою. Переважна більшість українських письменників того часу дописували до різних періодичних видань, а журналісти часто пробували свої сили на літературному полі.

Питання для самоконтролю:

1. У яких творах І.Франко описував галицьку інтелігенцію?
2. Назвіть відомих галицьких журналістів.
3. Як називалася перша збірка віршів Уляни Кравченко?
4. Хто із запропонованих постатей (Уляна Кравченко, Мілена Рудницька чи Константина Малицька) є автором слів пісні «Чоч, чом, чом, земле моя»?

Література:

Андрій Чайковський. Спогади. Листи. Дослідження: У 3 т. / Упорядкування Б.З. Якимовича за участю З.Т.Грень, О.В.Седляра; Редкол.: Б.З.Якимович (голова) та ін. Львів, 2002. – Т.1. 514 с.

Андрій Чайковський. Спогади. Листи. Дослідження: У 3 т. / Упорядкування Б.З. Якимовича за участю З.Т.Грень, О.В.Седляра; Редкол.: Б.З.Якимович (голова) та ін. Львів, 2002. Т.3. 576 с.

Василь Стефаник у критиці і спогадах: статті, висловлювання, мемуари. К.: Дніпро, 1970. 484 с.

Волянський О. Мої спомини про Івана Франка // Арсенич П. Криворівня. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2000. С. 69–84.

Дрогобицька О. Традиція і модерн: Побут української сільської інтелігенції Галичини (кінець ХІХ – 30-ті рр. ХХ ст.). Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2014. 540 с.

Енциклопедія українознавства: В 10 томах / Гол. ред. В.Кубійович. Париж, Нью-Йорк: Молоде Життя, 1954 – 1989.

Качкан В., Качкан О. Пастори Слова: Українські письменники, вчені, громадські діячі – зі священницьких родин. К., 2011. 360 с.

Качкан В. Постаті: Студії. Есеї. Сильвети. Рефлексії: у 2-х т. / В.Качкан. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2013. Т.2. 736 с.

Кравченко У. Із записок учительки // Кравченко У. Записки учительки. Львів: Апріорі, 2010. С. 82–109.

Кравченко У. Спогади учительки // Кравченко У. Записки учительки. Львів: Апріорі, 2010. С. 21–81.

Кравченко У. Щирий друг і вчитель // Пам'яті друга: Вірші в прозі, статті, спогади, листи / Упоряд. і авт. вступ. ст. та прим. Г.І.Огриза. Львів: Каменяр, 1996. С. 74–85.

Лукіянович Д. Франко і Беркут // Лукіянович Д. Вибрані твори. К.: Дніпро, 1973. С. 114–232.

Малицька К. Твори. Чернівці: Букрек, 2011. 520 с.

Мартович Л. Винайдений рукопис про руський край: Оповідання. К.: Веселка, 1991.

Наша Уляна Кравченко: спогади сучасників / Упоряд. О.Коцюба. Львів: Логос, 1997. 79 с.

Полєк В., Дзвінчук Д., Угорчак Ю. Відомі педагоги Прикарпаття: Біографічний довідник (до 1939 року). Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1997. Т. 1. 204 с.

Садовий І. Безіменні плугатарі: Повісті, п'єси. К.: Веселка. Вид.-во імені Олени Теліги, 2003.

Франко І. Учитель // Франко І. Зібрання творів у п'ятдесяти томах. К.: Наукова думка, 1979. Т. 24. С. 65–122.

Цеглинський Г. Твори. Львів, 2003.

Якимович Б. Андрій Чайковський: штрихи до портрета письменника-просвітянина (до 140-річчя «Просвіти») [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/nztnpu_ist/2009_2/materialy/2009_2/

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Родини греко-католицького духовенства як джерела формування інтелігенції	2
2	Система освіти в Галичині (XIX – 30-ті рр. XX ст.)	2
3	Гімназії як осередки становлення галицької інтелігенції	2
4	Науково-технічна інтелігенція	4
5	Повсякденний побут і матеріальне становище учня гімназії (XIX – 30-ті рр. XX ст.)	4
6	Повсякденний побут і матеріальне становище студента Духовної семінарії (XIX – 30-ті рр. XX ст.)	4
7	Ідеологія та суспільна практика жіночого руху на західноукраїнських землях XIX – першої третини XX ст. Конспектування монографії.	12
8	Народознавча діяльність галицької інтелігенції	6
9	Особливості відзначення календарних свят у родинах галицької інтелігенції	4
10	Участь галицької інтелігенції у кооперативному русі	4
11	Господарство інтелігенції у Галичині (XIX – 30-ті рр. XX ст.)	6
12	Персоналістика: видатні представники галицької інтелігенції	10
	Разом	60

Самостійна робота здобувача є основним видом засвоєння навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час. Метою самостійної роботи є вдосконалення навичок і вміння працювати з науковою літературою та джерелами.

Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем здійснюється у вигляді тестового контролю та підготовки мультимедійного проекту, наукової статті, захисту монографії (розділу монографії).

ЗАХИСТ МОНОГРАФІЇ

Перелік монографій, які виносяться на захист

1. Маланчук-Рибак О. Ідеологія та суспільна практика жіночого руху на західноукраїнських землях ХІХ – першої третини ХХ ст.: типологія та європейський культурно-історичний контекст: Монографія. Чернівці: Книги – ХХІ, 2006. 500 с.
2. Нагачевська З. Педагогічна думка і просвітництво в жіночому русі Західної України (друга половина ХІХ ст. – 1939 р.): Монографія. – Івано-Франківськ: Видавець Третяк І.Я., 2007. 764 с.
3. Шлемкевич М. Галичанство. Львів: За вільну Україну, 1997. 104 с.
4. Чоповський В. Духовний поступ нації: Культурно-мистецька діяльність української інтелігенції Західної України у 20–30-ті роки ХХ століття. Львів, 1993. 49 с.
5. Чоповський В. Українська інтелігенція в національно-визвольному русі на Західній Україні (1918–1941 рр.). Львів: Край, 1993. 164 с.
6. Рубльов О., Черченко Ю. Сталінщина й доля західноукраїнської інтелігенції (20 – 30-ті роки ХХ ст.). К., 1994. 349 с.

7. Савчук Б. Жіноцтво в суспільному житті Західної України (остання третина XIX ст. – 1939 р.). Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1999. 280 с.

Аспіранту (здобувачу) необхідно скласти план-конспект монографічного дослідження та орієнтуватися у проблемах, які розкриває автор праці.

Питання для самостійного опрацювання

1. Відомі священичі родини (Барвінські, Петрушевичі, Бурачинські, Дольницькі, Шухевичі, Левицькі та ін.).
2. Родина Озаркевичів у громадському житті населення Галичини.
3. Роль родини Лепких у культурно-освітньому і суспільно-політичному русі в Галичині.
4. Особливості системи початкової освіти у Галичині.
5. Реальні школи та учительські семінарії.
6. Система приватної освіти.
7. Господарські школи та курси.
8. Вища освіта у Галичині.
9. Особливості системи освіти у гімназіях Галичини.
10. Видатні випускники Дрогобицької гімназії.
11. Основні віхи діяльності Станіславівської української державної гімназії.
12. Гімназія Сестер Василіянок у Львові.
13. Львівська академічна гімназія (ЛАГ) та її роль у формуванні галицької інтелігенції.
14. Представники науково-технічної інтелігенції.
15. Режим дня, умови навчання та дозвілля галицького гімназиста.
16. Режим дня, умови навчання та дозвілля студента Духовної семінарії.

17. Ідейні концепції українського жіночого руху (XIX – перша третина XX ст.).
18. Права та обов'язки жінки-селянки та жінки-інтелігентки: порівняльний аспект.
19. Юридичний статус жінок у контексті правової культури міжвоєнного періоду.
20. Ідейні концепції українського жіночого руху (XIX – перша третина XX ст.).
21. Права та обов'язки жінки-селянки та жінки-інтелігентки: порівняльний аспект.
22. Юридичний статус жінок у контексті правової культури міжвоєнного періоду.
23. Співпраця галицької інтелігенції із закордонними вченими.
24. Весняно-літні календарні обряди у родинах галицької інтелігенції.
25. Цикл осінніх та зимових свят у родинах галицької інтелігенції.
26. Роль інтелігенції у заснуванні мережі кооперативів у Галичині.
27. Відомі представники кооперативного руху. Іванна Блажкевич як популяризатор ідей кооперації серед галицького жіноцтва.
28. Ідеї кооперації у художній літературі.
29. Роль інтелігенції у раціоналізації селянських господарств.
30. Участь інтелігенції в організації господарських шкіл та курсів.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне завдання виконується у формі презентації, або підбірки джерел, або наукової статті (тез конференції) на одну із тем, запропоновану викладачем чи аспірантом (здобувачем).

ПЕРЕЛІК ТЕМ ДЛЯ ПРОЕКТУ

(Презентація, підбірка джерел, наукова стаття (тези))

1. Культурно-освітня діяльність духовенства в Галичині в XIX – 30-х рр. XX ст.
2. Культурно-освітня діяльність вчительства в Галичині в XIX – 30-х рр. XX ст.
3. Особливості феміністичного руху в Галичині.
4. Участь галицької інтелігенції в громадських організаціях краю (друга половина XIX – 30-х рр. XX ст.
5. Адвокати у Східній Галичині: чисельність, динаміка розміщення і матеріальне становище.
6. Розвиток журналістики у Східній Галичині наприкінці XIX – 30-рр. XX ст.
7. Жінки у житті і творчості Василя Стефаника.
8. Життєвий шлях і творча спадщина Є.Бохенської.
9. Життєвий шлях і творча спадщина Івана Федорака (Садового).
10. о. Т. Бордуляк – священик, письменник і громадський діяч.
11. о. Ю. Кміт – священик, письменник і громадський діяч.
12. Життєвий і творчий шлях Соломії Крушельницької.

13. Життєвий шлях і творча спадщина Марійки Підгірянки.
14. Софія Морачевська – перша жінка-лікар у Галичині.
15. Софія Парфанович – життєвий шлях і медична кар’єра.
16. «Автобіографія» Мілени Рудницької як джерело до вивчення побуту галицької інтелігенції кінця ХІХ – 30-х рр. ХХ ст.
17. Тема на вибір здобувача.

Вимоги до оформлення мультимедійного проекту

Мультимедійні проекти (презентації) виконуються у програмі для підготовки презентацій Power Point. Об’єм такого проекту повинен складати не менше ніж 10 сторінок (слайдів). Структура проекту має відповідати структурі реферату. На одній сторінці (слайді) розміщуються 1–2 зображення, підписи або текст. Зображення мають складати не менше 2/3 об’єму проекту (презентації).

Проект також можна виконати у вигляді підбірки архівних, усних джерел до обраної теми.

Підготовка наукової статті

У якості індивідуального завдання аспірант (здобувач) замість мультимедійного проекту чи підбірки джерел, може підготувати до друку статтю (тези конференції), присвячену галицькій інтелігенції ХІХ – 30-х рр. ХХ ст. Стаття має відповідати усім вимогам, містити наукову новизну та належно оформлений бібліографічний апарат.

ОЦІЮВАННЯ ЗНАНЬ

Поточний контроль знань

При поточному контролі оцінюються: систематичність роботи на заняттях, рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах, знання джерельного та історіографічного матеріалу, активність при обговоренні питань, самостійне опрацювання тем, виконання індивідуального завдання (проекту), контрольної роботи, тестових завдань.

Відвідування та активна участь аспірантів (здобувачів) у роботі семінарських занять є умовою успішного складання іспиту з курсу. Участь у семінарських заняттях може проходити у таких формах: виступ, опонування, рецензія, участь у дискусії.

Принципи оцінювання роботи здобувачів на семінарських заняттях

При поточному контролі оцінюються: систематичність роботи на семінарських заняттях, рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах, знання джерельного та історіографічного матеріалу, активність при обговоренні питань, самостійне опрацювання тем, монографії (розділу), підготовка мультимедійного проекту чи написання наукової статті, тез.

Оцінювання знань та науково-пошукової роботи здобувачів на семінарських заняттях проводиться за 100 бальною шкалою.

На семінарському занятті діє такий принцип оцінювання:

«90-100» балів – знання здобувача відмінні.

Здобувач глибоко, ґрунтовно в деталях володіє теоретичними знаннями з історії інтелігенції, використовує необхідну джерельну базу, інтернет ресурси. Відмінно оперує основними термінами і поняттями; виявляє спільні і відмінні риси в теоретико-методологічних підходах українських і зарубіжних дослідників, знає методологію наукового дослідження; аналізує, співставляє та узагальнює матеріал. Вміє порівняти різні явища і процеси, дати вичерпний аналіз проблеми, володіє понятійно-категоріальним апаратом дисципліни. На високому рівні вміє використовувати сучасні засоби інформаційно-аналітичної діяльності для пошуку, збереження і оброблення інформації. Вміє здійснювати аналіз ситуацій з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов. Вміє проводити наукові дослідження та аналізувати їхні результати.

«70-89» балів – знання здобувача добрі.

Здобувач володіє теоретичними знаннями з курсу, використовує необхідну джерельну базу, інтернет ресурси. Добре оперує основними термінами і поняттями; виявляє спільні і відмінні риси в теоретико-методологічних підходах українських і зарубіжних дослідників; знає методологію наукового дослідження; аналізує, співставляє та узагальнює матеріал. Вміє порівняти різні явища і процеси, дати вичерпний аналіз проблеми, володіє понятійно-категоріальним апаратом дисципліни. Вміє використовувати сучасні засоби інформаційно-аналітичної діяльності для пошуку, збереження і оброблення інформації, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу. Вміє здійснювати аналіз ситуацій з урахуванням історичного контексту та/або

історичних передумов. Вміє проводити наукові дослідження та аналізувати їхні результати.

У деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності.

«50-69» балів – знання здобувача задовільні.

Здобувач володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але не здатен(на) повною мірою використати знання, уміння і навички на практиці; відповідь не чітка і спрощена, є суттєві помилки. Погано оперує основними термінами і поняттями; не достатньо знає методологію дисципліни. Не достатньо аналізує, співставляє та узагальнює матеріал з історії інтелігенції. Не завжди може пояснити причинно-наслідкові зв'язки. Не завжди вміє використовувати сучасні засоби інформаційно-аналітичної діяльності для пошуку, збереження і оброблення інформації, на належному рівні аналізувати результати наукових досліджень.

«1-49» балів – знання здобувача незадовільні.

У відповіді є суттєві помилки. На належному рівні не вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати матеріал з історії інтелігенції Галичини. Посередньо володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом. Не вміє здійснювати аналіз ситуацій з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов. Не завжди вміє використовувати сучасні засоби інформаційно-аналітичної діяльності для пошуку, збереження і оброблення інформації, на належному рівні аналізувати результати наукових досліджень.

Вага балу за семінарські заняття у підсумку – 20.

КОНТРОЛЬНА РОБОТА

Виконання контрольної роботи є обов'язковою для виставлення підсумкового балу за поточний контроль знань. У випадку, якщо здобувач не виконав контрольну роботу, він вважається таким, що не виконав усіх видів робіт, що передбачаються навчальним планом за семестр з даної дисципліни.

Контрольна робота виконується у тестовій формі (50 тестів по 1 балу за питання). У сумі 50 балів.

СЕМЕСТРОВИЙ КОНТРОЛЬ

Семестровий контроль рівня знань та успішності здобувачів відбувається у формі заліку.

Підсумковий бал складається з суми:

балу за семінарські заняття (максимально 20)

балу за самотійну роботу (максимально 10)

балу за індивідуальну роботу (максимально 20)

балу за залікову контрольну роботу (максимально 50)

В сукупності становить максимально 100 балів.

ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ ДО ЗАЛІКУ

1. Джерела і шляхи формування інтелігенції у Галичині.
2. Родини греко-католицького духовенства як джерела формування інтелігенції.
3. Система освіти у гімназіях Галичини (XIX – 30-ті рр. XX ст.).
4. Система освіти у реальних школах (XIX – 30-ті рр. XX ст.).
5. Вища освіта у Галичині (XIX – 30-ті рр. XX ст.).
6. Вплив середніх шкіл на формування національної інтелігенції.
7. Роль вищих навчальних закладів Галичини у процесі становлення української інтелігенції.
8. Студентські товариства як осередки формування інтелігенції.
9. Галузево-професійна характеристика української інтелігенції.
10. Юристи в Галичині (XIX – 30-ті рр. XX ст.).
11. Працівники медичної галузі в Галичині (XIX – 30-ті рр. XX ст.).
12. Творча інтелігенція в Галичині (XIX – 30-ті рр. XX ст.).
13. Науково-технічна інтелігенція в Галичині (XIX – 30-ті рр. XX ст.).
14. Педагогічні кадри в Галичині (XIX – 30-ті рр. XX ст.).
15. Греко-католицьке духовенство Галичини як окрема соціальна верства (XIX – 30-ті рр. XX ст.).
16. Основні джерела прибутків представників галицького духовенства.
17. Особливості матеріального становища педагогів в Галичині.
18. Матеріальне становище викладачів середніх та вищих шкіл.

19. Повсякденний побут і матеріальне становище учня гімназії (XIX – 30-ті рр. XX ст.).
20. Повсякденний побут і матеріальне становище студента Духовної семінарії (XIX – 30-ті рр. XX ст.).
21. Особливості феміністичного руху в Галичині.
22. Марійка Підгірянка та І. Блажкевич у боротьбі за права жінок.
23. Права та обов'язки жінки-селянки та жінки-інтелігентки: порівняльний аспект.
24. Роль творів О.Кобилянської «Царівна» та «Людина» у становленні феміністичного руху в Галичині.
25. Рівень освіченості представників галицької інтелігенції.
26. Народознавча діяльність галицької інтелігенції.
27. Особливості вибору професії серед вихідців із інтелігентних кіл.
28. Освіта дівчат наприкінці XIX – 30-х рр. XX ст.
29. Особливості виховання у родинах галицької інтелігенції.
30. Режим дня галицької інтелігенції.
31. Способи проведення дозвілля галицької інтелігенції.
32. Сім'я інтелігенції: кількісні і якісні характеристики.
33. Принципи вибору пари серед представників інтелігенції.
34. Специфіка взаємин всередині родини (патріархальний та егалітарний тип авторитету).
35. Родинні свята та обряди.
36. Особливості відзначення календарних свят у родинах галицької інтелігенції.
37. Громадські обов'язки і повноваження представників інтелігенції (вчителів, священиків, адвокатів і лікарів).
38. Участь інтелігенції в громадських організаціях краю.
39. Особливості харчування галицької інтелігенції.
40. Житло і комплекс господарських забудов.

41. Стиль «модерн» в одязі інтелігенції Галичини.
42. Елементи традиційної ноші в костюмі галицького інтелігента.
43. Одяг інтелігенції у 20-х – 30-х рр. ХХ ст.
44. Ритуальне та повсякденне вбрання духовенства.
45. Господарство сільської інтелігенції у Галичині.
46. Іван Франко (1856 – 1916) як видатний поет, прозаїк, етнограф і видавець.
47. Життєвий шлях і громадська діяльність Василя Стефаника (1871 – 1936).
48. Уляна Кравченко (1861 – 1947) – перша жінка поетеса у Галичині.
49. Константина Малицька (1872 – 1947): громадська діячка, педагог і письменниця.
50. Андрій Чайковський (1857 – 1935): життєвий шлях і творча спадщина.
51. Творча еліта (С.Крушельницька, М.Голинський, О.Мишуга, М.Менцінський та інші).
52. Відомі композитори та музиканти (О.Вітошинський, О.Нижанківський, В.Барнич, Д.Січинський та інші).
53. Провідні спеціалісти у медицині (М.Панчишин, С. Окуневська-Морачевська, С. Парфанович).
54. Відомі представники науково-технічної інтелігенції – інженери та архітектори.

Рекомендована література

Базова література

1. Бзунько Г. Політика Австро-Угорщини щодо вищих навчальних закладів Східної Галичини: національний аспект (1867-1914 роки). Львів : Ін-т українознавства, 2019. 234 с.
2. Благий В. Шкільництво в Галичині на початку ХХ ст.: історико-соціологічний аспект. Львів: Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України, 1999. 76 с.
3. Бродель Ф. Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм, XV–XVIII ст.: Пер. з фр. К.: Основи, 1995. Т. 1. Структури повсякденності: можливе і неможливе. 543 с.
4. Верхратський С. Історія медицини. Видання третє, перероблене і доповнене. К.: Вища школа, 1983. 381 с.
5. Ганіткевич Я. Українські лікарі-вчені першої половини ХХ ст. та їхні наукові школи. Біографічні нариси та бібліографія. Львів, 2002. 544 с.
6. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної нації XIX-XX століття. К., 2019. 656 с.
<http://history.franko.lviv.ua/PDF%20Final/Grycak.pdf>
7. Дрогобицька О. Культура і побут галицької інтелігенції (XIX – 30-ті рр. ХХ ст.): курс лекцій. Івано-Франківськ: ПНУ, 2020. 120 с.
8. Дрогобицька О. «Kinder, küche, kirche»: зачароване коло галицьких жінок // Повсякденне життя галичан у XIX — на початку ХХ століття / упоряд. М. Литвин. Харків: Фоліо, 2020. С. 104 – 126.
9. Дрогобицька О. Традиція і модерн: Побут української сільської інтелігенції Галичини (кінець XIX – 30-ті рр. ХХ ст.). Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2014. 540 с.

10. Завгородня Т. Підготовка вчителів для української народної школи Галичини (1919–1939 роки). Івано-Франківськ: Плай, 1999. 136 с.
11. ЗУНР (1918 – 1923 рр.): Ілюстрована історія. Львів: Манускрипт, 2008.
12. Колб Н. З Богом за церкву і вітчизну: греко-католицьке парафіяльне духовенство в Галичині у 90-х роках ХІХ століття. Львів, 2015. 322 с.
13. Коляда І. А. Українська інтелігенція в Росії: суспільно-політична та соціально-культурна діяльність (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.). К.: Інститут історії України НАН України, 2010. 400 с.
14. Курляк І.Є. Класична освіта на західноукраїнських землях (ХІХ – перша половина ХХ століття). Історико-педагогічний аспект. Тернопіль: Підручники і посібники, 2000. 328 с.
15. Курляк І.Є. Українська гімназійна освіта у Галичині (1864–1918 рр.). Львів, 1997. 222 с.
16. Ковалюк Р. Український студентський рух на західних землях. ХІХ–ХХ ст. Львів: Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України, 2001. 420 с.
17. Левчук І. Промоутерки змін: діяльність жіночих організацій у Польщі міжвоєнного періоду: монографія. Рівне: Волин.обереги, 2018. 248 с.
18. Іван Франко у спогадах сучасників. Львів: Книжково-журнальне вид-во, 1956.
19. Марчук В. Церква, духовність, нація. Українська греко-католицька церква в суспільному житті України ХХ ст. / Прикарпатський університет імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ: Плай, 2004. 464 с.
20. Маланчук-Рибак О. Ідеологія та суспільна практика жіночого руху на західноукраїнських землях ХІХ – першої третини ХХ ст.: типологія та європейський культурно-історичний контекст: Монографія. Чернівці: Книги – ХХІ, 2006. 500 с.

21. Нагачевська З. Педагогічна думка і просвітництво в жіночому русі Західної України (друга половина ХІХ ст. – 1939 р.): Монографія. Івано-Франківськ: Видавець Третяк І.Я., 2007. 764 с.
22. Нариси історії української інтелігенції (перша половина ХХ ст.): У 3-х кн. К., 1994. Кн. 2. 172 с.
23. Нариси історії української інтелігенції (перша половина ХХ ст.): У 3-х кн. К., 1994. Кн. 3. 154 с.
24. Пахолків С. Українська інтелігенція у Габсбурській Галичині: освічена верства й емансипація нації. Львів, 2014. 612 с. Електронний ресурс. Режим доступу: http://uamoderna.com/images/novi_publicacii/Svyatoslav-Paholkiv/Pacholkiv_Ukr_inteligentcia.pdf
25. Райківський І. Ідея української національної єдності в громадському житті Галичини ХІХ століття: монографія. Івано-Франківськ, 2013. 932 с.
26. Рубльов О. Західноукраїнська інтелігенція у загальнонаціональних політичних та культурних процесах (1914–1939). К.: Інститут історії України НАН України, 2004. 648 с.
27. Рубльов О., Черченко Ю. Сталінщина й доля західноукраїнської інтелігенції (20 – 30-ті роки ХХ ст.). К., 1994. 349 с.
28. Савчук Б. Жіноцтво в суспільному житті Західної України (остання третина ХІХ ст. – 1939 р.). Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1999. 280 с.
29. Ступарик Б. Шкільництво Галичини (1772–1939 рр.). Івано-Франківськ, 1994. 144 с.
30. Українська журналістика в іменах / За ред. М.М.Романюка; Передм. В.Качкана. Львів, 1994. Вип.1. 234 с.
31. Українська журналістика в іменах. Матеріали до енциклопедичного довідника / За ред. М.М.Романюка. Львів, 1999. Вип. 6. 471 с.

32. Українська журналістика в іменах. Матеріали до енциклопедичного довідника / За ред. М.М.Романюка. Львів, 2003. Вип. 10. 518 с.
33. Чоповський В. Будителі національного духу. Діяльність культурно-освітніх товариств “Просвіта” та “Рідна школа” на західноукраїнських землях (друга половина XIX ст. – 20–30-ті роки XX ст.). Львів, 1993. 64 с.
34. Чоповський В. Духовний поступ нації: Культурно-мистецька діяльність української інтелігенції Західної України у 20–30-ті роки XX століття. Львів, 1993. 49 с.
35. Чоповський В. Українська інтелігенція в національно-визвольному русі на Західній Україні (1918–1941 рр.). Львів: Край, 1993. 164 с.
36. Шлемкевич М. Галичанство. Львів: За вільну Україну, 1997. 104 с.
37. Church, spirituality, nation: the ukrainian greek-catholic church in the social life of Ukraine : collective monograph / M. M. Vehesh, M. M. Palinchak, V. V. Marchuk, N. M Kontsur-Karabinovych etc. Lviv-Toruń: Liha-Pres, 2020. 224 p.
https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/30833/1/SENSE_Church%2C%20Spirituality%2C%20Nation.pdf
38. Kamińska-Kwak J. Inteligencja województwa lwowskiego w okresie międzywojennym. Rzeszów: Wydawnictwo uniwersytetu Rzeszowskiego, 2005. 456 s.

Довідково-енциклопедичні видання

39. Буцко М.І. Відомі вчені Державного університету “Львівська політехніка” 1844–1994: Біографічний довідник. Львів: Вид-во Державного університету “Львівська політехніка”, 1994. 256 с.
40. Матейко К. Український народний одяг: Етнографічний словник. К.: Наукова думка, 1996. 196 с.

41. Полєк В., Дзвінчук Д., Угорчак Ю. Відомі педагоги Прикарпаття: Біографічний довідник (до 1939 року). – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1997. Т. 1. 204 с.
42. Українські лікарі Прикарпаття / Упорядники: П. Арсенич, П. Білянський, С. Генік. Вид. 2-е, випр. і допов. Коломия: Вік, 1995. 96 с.

Додаткова література

43. Андрій Чайковський. Спогади. Листи. Дослідження: У 3 т. / Упорядкування Б.З. Якимовича за участю З.Т.Грень, О.В. Седляра; Редкол.: Б.З.Якимович (голова) та ін. Львів, 2002. Т.1. 514 с.
44. Андрій Чайковський. Спогади. Листи. Дослідження: У 3 т. / Упорядкування Б.З. Якимовича за участю З.Т.Грень, О.В. Седляра; Редкол.: Б.З.Якимович (голова) та ін. Львів, 2002. Т.3. 576 с.
45. Антонович О. Спогади. К.: Вашінгтон: АО “АВГУСТ”, 1999. 392 с.
46. Арсенич П. Родина Заклинських. Івано-Франківськ, 1995. 56 с.
47. Арсенич П. Родина Озаркевичів. Коломия: Вік, 1998. 64 с.
48. Арсенич П. Родина Шухевичів. Коломия: Видавничо-поліграфічне товариство “Вік”, 1995. 120 с.
49. Арсенич П. Священичий рід Бурачинських. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2004. 192 с.
50. Арсенич П., Федорів Т. Родина Бандерів. Івано-Франківськ, 1998. 104 с.
51. Баб’як П. Клементина Попович у спогадах сучасників // Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника. Львів, 2000. Вип. 7/8. С. 3–22.

52. Барвінський О. Спомини з мого життя / Упор. А. Шацька, О. Федорук; ред. Л. Винар, І. Гирич. К.: Смолоскип, 2004. 528 с.
53. Батьківське світло (сімейні спогади) / К. Глухівська, Г. Глухівська, О. Палій, Л. Кузишин. К.: Вид.-во імені Олени Теліги, 2002. 224 с.
54. Боберський І. Щоденник, 1918 – 1919 рр. / Упоряд. Ю.А.Мицик. К.: Вид. дім “КМ Академія”, 2003. 260 с.
55. Василь Стефаник у критиці і спогадах: статті, висловлювання, мемуари. К.: Дніпро, 1970. 484 с.
56. Вітвіцький О. Участь греко-католицького духовенства в роботі українських громадських організацій Східної Галичини на поч. ХХ ст. // Визвольний шлях. 2002. Кн. 12 (657). С. 55–62.
57. Войнаровський Т. Спогади з мого життя // Історичні постаті Галичини ХІХ – ХХ ст. Нью-Йорк – Париж – Сідней – Торонто, 1961. С. 11–75.
58. Волянський О. Мої спомини про Івана Франка // Арсенич П. Криворівня. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2000. С. 69–84.
59. Ганіткевич Я. Євген Озаркевич – фундатор української медичної науки в Галичині // Лікарський збірник заснований Євгеном Озаркевичем у 1898 році. Нова серія. Львів, 1991. Т. 1. С. 11–18.
60. Ганушевська-Малкош М. України і віри не зрадили / М.Ганушевська-Малкош. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2013. 80 с.
61. Гарат Р., Коцур А., Коцур В. Діяльність товариства “Просвіта” в Галичині (1868–1921 рр.). Переяслав-Хмельницький: Книги–ХХІ, 2005. 168 с.
62. Гелей С. Для загального добра: Вплив Української Греко-католицької Церкви на становлення та розвиток кооперативного руху в Галичині // Дзвін. 2003. № 4. С. 117–125.

63. Голинський М. Спогади / Упорядники: Г.Тихобасва, І.Криворучка, Д.Білавич. Львів: Апрорі, 2006. 616 с.
64. Горинь Г. Громадський побут сільського населення Українських Карпат (XIX – 30-ті роки XX ст.). К.: Наукова думка, 1993. 199 с.
65. Горинь Г. Роль сільського духовенства в культурі Бойківщини // Бойківщина. Історія та сучасність. Львів: Фіра-люкс, 1996. Ч. 2. С. 52–53.
66. Грицак Я. Нарис історії України: формування модерної української нації XIX–XX ст. К.: Генеза, 2000. 360 с.
67. Грицак Я. Руслан, Богдан і Мирон: три приклади конструювання ідентичності серед галицьких русино-українців // Україна модерна. 2003. Ч. 8. С. 25–50.
68. Дрогобицька О. Бенкет і етикет: культура галицького застілля кінця XIX – 30-х рр. XX ст. *Галичина*. 2024. №37. С. 131-139. DOI: <https://doi.org/10.15330/gal.37.131-139>
69. Дрогобицька О. Внесок духовенства в етнографічне дослідження Бойківщини (кінець XIX – 30-ті рр. XX ст.). *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Історичні науки*. 2023. Том 34 (73) №2. С. 205–210. https://www.hist.vernadskyjournals.in.ua/journals/2023/2_2023/30.pdf
70. Дрогобицька О. Внесок галицьких священичих родин у процес збереження традиційно-побутової культури (кінець XIX – 30-ті рр. XX ст.). *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих учених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2023. Вип. 63. Т.1. С. 24 – 29. http://www.aphn-journal.in.ua/archive/63_2023/part_1/4.pdf
71. Дрогобицька О. Весілля у родинах галицької сільської інтелігенції наприкінці XIX – 30-х років XX ст.: соціальний аспект // *Весільна обрядовість у часі і просторі*. Одеса, 2010. С. 89-97.

72. Дрогобицька О. Побут галицьких селян у мемуарній спадщині діаспори (на прикладі спогадів М. Чемного «Потоптані мрії»). *Закордонне українство: від дослідження історії до прогнозу розвитку: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 26 квітня 2024 р.)*. К.:ТОВ «Геопринт», 2024. С. 39-42. https://geo.knu.ua/wp-content/uploads/2024/05/zakordonne-ukrayinstvo_konferencziya_26_04_2024.pdf
73. Дрогобицька О. Побут української сільської інтелігенції Галичини: історіографія проблеми <http://phh.dspu.edu.ua/article/view/172178>
74. Дрогобицька О. Роль галицької сільської інтелігенції в розбудові місцевої системи охорони здоров'я (кінець XIX – 30-ті рр. XX ст.) http://www.irbis-nbuv.gov.ua/TR=Vpu_Ist_2013_23-24_10
75. Дрогобицька О. Санітарно-гігієнічне становище населення Станиславівщини у 1918 – 1923 рр. *На перетині епох. Перша світова війна: феноменологія, геополітичні та гуманітарні наслідки, історична пам'ять. Міжнародна наукова конференція, присвячена 110-й річниці початку Великої війни 1914-1918 рр., Чернівці, 27-28 вересня 2024 р. Матеріали і тези доповідей / Наук. ред. О.В. Добржанський. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2024. С. 65-67. <http://resource.history.org.ua/item/0018212>*
76. Дрогобицька О. Теофіл Ганушевський (1908 – 1941) – жертва радянського терору в Галичині. *Джерела: науково-методичний вісник. №1 (105). 2024. С. 43-45. https://ippo.if.ua/images/stories/Osvitjanske_slovo/dg_1_24.pdf*
77. Дрогобицька О. Українська музична культура в середовищі галицького сільського духовенства (кінець XIX – 30-ті роки XX століття). *Cultural and artistic practices: world and ukrainian context: Scientific monograph*. Riga, Latvia

: “Baltija Publishing”, 2025. С. 56-68. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-592-1-4>

78. Дрогомирецька Л. Греко-католицьке духовенство Галичини в українському кооперативному русі (1920–1939 рр.) // Вісник Прикарпатського університету: Історія. Івано-Франківськ: Плай, 2003. Вип. VII. С. 77–89.
79. Дучимінська О. Весняні дні // Дучимінська О. Сумний Христос. Львів: Каменяр, 1992. С. 152–218.
80. Заклинський О. Записки пароха Старих Богородчан. Торонто: Добра Книжка, 1960. 122 с.
81. Заярнюк А. Надання “презенти” на парафію у другій половині ХІХ століття: соціальні та дискурсивні практики // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Вип. 9: Ювілейний збірник на пошану Феодосія Стебля / НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича. Львів, 2001. С. 448–464.
82. Заярнюк А. Соціальні аспекти статі в дискурсі греко-католицького духовенства Галичини другої половини ХІХ століття // Україна модерна. Львів, 2000. Ч. 4–5. С. 50–80.
83. Зварчук Н. Роль духовенства у становленні та розвитку Рогатинської гімназії // Рогатинська земля: історія та сучасність: Матеріали першої наукової конференції. Рогатин, 24–25 березня 1995 р. Рогатин – Львів, 1995. С. 127–129.
84. Колб Н. Матеріальне становище греко-католицьких парохів у Галичині на початку ХХ століття (на прикладі Львівської архієпархії) // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Вип. 9: Ювілейний збірник на пошану Феодосія Стебля / НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича. Львів, 2001. С. 465–479.
85. Колб Н. Проблема патронату й конкуренції в житті греко-католицького духовенства Галичини початку ХХ ст. // Історія релігій в Україні: Праці ХІІІ-ї міжнародної

- наукової конференції (Львів, 20–22 травня 2003 року). Кн. 1. Львів: Логос, 2003. С. 285–292.
86. Кравченко У. Із записок учительки // Кравченко У. Записки учительки. Львів: Априорі, 2010. С. 82–109.
87. Кравченко У. Спогади учительки // Кравченко У. Записки учительки. Львів: Априорі, 2010. С. 21–81.
88. Кравченко У. Щирий друг і вчитель // Пам'яті друга: Вірші в прозі, статті, спогади, листи / Упоряд. і авт. вступ. ст. та прим. Г.І.Огриза. Львів: Каменяр, 1996. С. 74–85.
89. Красівський О. Галичина у першій чверті ХХ ст.: Проблеми польсько-українських стосунків. Львів: Вид-во ЛФУАДУ, 2000. 416 с.
90. Крип'якевич І. Спогади (Автобіографія) // Іван Крип'якевич у родинній традиції, науці, суспільстві / Відп.ред. Я. Ісаєвич, упорядник Ф.Стеблій. Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2001. С.77–140.
91. Крушельницька Л. Рубали ліс... (Спогади галичанки). Львів – Нью-Йорк: Видавництво М.П.Коць, 2001. 260 с.
92. Кугутяк М. Галичина: сторінки історії. Нарис суспільно-політичного руху (ХІХ ст. – 1939 р.). Івано-Франківськ, 1993. 200 с.
93. Купчик Л. Третій удар: (Долі галицьких отців-деканів). Львів: Каменяр, 2001. 144 с.
94. Кузьмович-Головінська М. Зарваниця (листки споминів). Тернопіль: Джура, 2000. 224 с.
95. Кузьмович-Головінська М. Портрет. Автобіографія. Торонто: Добра книжка, 1978. 144 с.
96. Куницький Л. Спогади молодих літ та заслання. Львів, 2003. 255 с.
97. Лебедович І. Полеві духовники Української Галицької Армії. Вінніпег, 1963. 325 с.
98. Лепкий Б. Казка мого життя. 2-ге вид., випр. і доп. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 1999. 299 с.

99. Лицур Н. Культурно-релігійне виховання молоді в сім'ях української міської інтелігенції Галичини (кінець XIX – початок XX ст.) // Карпати: людина, етнос, цивілізація. 2011. Вип.3. С. 126–130.
100. Лицур Н. Основи етикету в міських інтелігентних родин Галичини (кінець XIX – 30-ті рр. XX ст.) // Вісник Прикарпатського університету. Серія: Історія. 2012. Вип. 21. С. 175–181.
101. Ломацький М. Українське вчительство на Гуцульщині. Торонто, 1958. 72 с.
102. Лугова Л. Стежками минулого (Спогади). Буенос-Айрес, 1984. 244 с.
103. Малицька К. Твори. Чернівці: Букрек, 2011. 520 с.
104. Мацьків Т. З-над Дністра на канадські прерії: Мій життєвий шлях. Едмонтон, 1963. 208 с.
105. Мілена Рудницька. Статті. Листи. Документи / Упоряд. М. Дядюк. Львів, 1998. 843 с.
106. Мисак Н. Галицькі адвокати наприкінці XIX – на початку XX століття: національна ідентифікація і професійна діяльність // Україна – Польща: історична спадщина і суспільна свідомість. Збірник наукових праць. Вип. 5. Львів: Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України, 2012. С. 26–37.
107. Мисак Н. Українська інтелігенція Галичини напередодні Першої світової війни: соціальне походження // Військово-науковий вісник. 2005. Вип. 7. С. 191–202.
108. Мисак Н. Українські лікарі в Галичині (кін. XIX – поч. XX ст.): соціально-професійна характеристика // Наукові зошити історичного факультету Львівського університету: Збірник наукових праць. 2008. Вип. 9. С. 180–193.
109. Мисак Н. Українські народні вчителі в Галичині на рубежі XIX–XX ст.: правове становище та національна дискримінація (за матеріалами періодичних видань) // Наукові зошити історичного факультету Львівського

- національного університету імені Івана Франка. Збірник наукових праць. 2005. Вип. 7. С. 191–200.
110. Мисак Н. Формування української інтелігенції в Галичині наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. // Україна соборна: Зб. наук. статей. К., 2005. Вип. 2. Ч. II: Соціокультурні, етноконфесійні та демографічні проблеми формування української нації. С. 235–245.
111. Мисак Н. «Алкоголь ... робить молодого чутливого чоловіка брутальною звірюкою»: пияцтво у студентському та гімназійному середовищах Галичини й боротьба з ним наприкінці ХІХ – на початку ХХ століття. *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність*. 2022. Вип. 35. С. 78-103.
112. Михальчишин Я. З музикою крізь життя / Упоряд. Л. Мелех-Яросевич. Львів: Каменяр, 1992. 231 с.
113. Нагачевська З. Учителі – організатори і репрезентанти українського жіночого руху в Галичині (кінець ХІХ – перша третина ХХ ст.) // Етнос і культура. 2003. № 1. С. 136–141.
114. Нагірний В. З моїх споминів // Нагірні, Леви: історія родини. Статті, спогади, наукові розвідки, матеріали. Матеріали міжнародної конференції “Нагірні, Леви: історія родини”. К.: Скіфія, 2000. С. 55–110.
115. Надрага О. Серед львівських парків / Упоряд. К.Курилишин. Львів: ЛА “Піраміда”, 2004. 292 с.
116. Наша Уляна Кравченко: спогади сучасників / Упоряд. О. Коцюба. Львів: Логос, 1997. 79 с.
117. Нога О. Іван Левинський: художник, архітектор, промисловець, педагог, громадський діяч. Львів: Основа, 1993. 80 с.
118. Перевезій В. Греко-католицька церква в умовах українсько-польської конфронтації 20 – 30-х рр. ХХ ст. К., 1998. 48 с.
119. Пилипів І. Культурно-просвітницький рух у Західній Україні у 20–30-х рр. ХХ ст. та місце в ньому УГКЦ (на

- матеріалах Станіславської єпархії УГКЦ) // Християнство в Україні на межі третього тисячоліття. Івано-Франківськ: Плай, 2002. С. 236–246.
120. Пономаренко С. Із життя та побуту сільських священиків середини ХІХ – початку ХХ століття // Українська родина: Родинний і громадський побут / Упоряд. Л. Орел. К.: Видавництво імені Олени Теліги, 2000. С. 246–250.
121. Родом зі Струсова. Розповіді про Цегельських / За ред. Л.Купчик. Львів – Бетлегем, 2002. 306 с.
122. Савчук Б. Корчма: алкогольна політика і рух тверезості в Західній Україні у ХІХ – 30-х роках ХХ ст. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2001. 248 с.
123. Світлик Н. Галицька інтелігенція в протидії мадяризації на Закарпатті (друга половина ХІХ ст.). *Сіверянський літопис*. 2025. Вип. 1. С. 152-162.
<https://doi.org/10.58407/litopis.250112>
124. Сохоцький І. Що дали греко-католицька Церква й духовенство українському народові. Філадельфія, 1951. 105 с.
125. Стоколос Н. Трансформація греко-католицизму в Австро-Угорській імперії // Людина і світ. 2002. № 4. С. 21–29.
126. Тарнавський Ф. Спогади: Родинна хроніка Тарнавських як причинок до історії церковних, священицьких, побутових, економічних і політичних відносин у Галичині в другій половині ХІХ сторіччя і в першій декаді ХХ сторіччя. Торонто: Добра книжка, 1981. 267 с.
127. Турій О. Соціальний статус і матеріальне становище греко-католицького духовенства Галичини в середині ХІХ століття // Ковчег. 2000. Ч. 2. С. 115–148.
128. Українські кооператори. Історичні нариси. Книга І. Львів: Видавництво Львівської комерційної академії, 1999. 456 с.

129. Українські кооператори. Історичні нариси. Книга II. Львів: Видавництво Львівської комерційної академії, 2001. 338 с.
130. Федорак І. Мій шлях / Упоряд. Т.Виноградник. Снятин: Прут Принт, 2009. 328 с.
131. Франко І. Критичні письма о галицькій інтелігенції // Франко І. Зібрання творів у п'ятдесяти томах. К.: Наукова думка, 1980. Т. 26. С. 74–93.
132. Химка І.-П. Греко-Католицька Церква і національне відродження у Галичині (1772–1918) // Ковчег. 1993. Ч. 1. С. 73–107.
133. Химка І. Релігія й національність в Україні другої половини XVIII–XX століть // Ковчег. 2003. Ч. 4. С. 55–66.
134. Шах С. Львів – місто моєї молодости. Мюнхен, 1956. Ч. 3. “Цісарсько-Королівська Академічна Гімназія”. 362 с.
135. Шпирало Л. Міський костюм Галичини другої половини XIX століття // Народна творчість та етнографія. 1993. № 4. С. 71–74.
136. Drohobytska O. Anti-Alcohol Movement among Ukrainian peasants of Halychyna (at the end of the 19th century – 30's of the 20th century). *Сторінки історії: Збірник наукових праць*. 2024. Вип. 59. С. 162-173. DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5244.59.2024.318874>
137. Mysak N. Galician veterinarians in the second half of the 19th and early 20th centuries: a social and professional portrait. *Galicja. Studia i materiały*. 2024. Вип. 10. <https://bibliotekanauki.pl/articles/56986672>
138. Himka J.-P. Galician Villagers and the Ukrainian National Movement in the Nineteenth Century. Edmonton: CIUS, 1988. 343 p.

Художні твори

139. Барвінок Василь (Володимир Барвінський). Скошений цвіт (Виїмок з галицьких образків) / Вступ Б. Лепкий. 2-е вид. Київ – Ляйпціг:, б/р. 292 с.
140. Журбенко Л. Філістер: події з родинного життя. Накладом Українсько-руської Видавничої Спілки, 1909. 275 с.
141. Кобринська Н. Дух часу // Кобринська Н. Дух часу: Оповідання, повість. Львів: Каменяр, 1990. С. 18–33.
142. Кравченко У. Голос серця // Кравченко І. Вибрані твори. К., 1958. С. 409–421.
143. Кравченко У. Хризантеми: Повість. Чікаго: Видавництво Миколи Денисюка, 1961. 413 с.
144. Лукіянович Д. Франко і Беркут // Лукіянович Д. Вибрані твори. К.: Дніпро, 1973. С. 114–232.
145. Малицька К. Задля науки // Малицька К. Твори / Упор., прим. та наук. редакція О.М.Івасюк, В.Є.Бузинської. Чернівці: Букрек, 2011. С. 207–215.
146. Мартович Л. Забобон // Мартович Л. Твори. К.: Дніпро, 1976. С. 175–417.
147. Підгірянкa М. Мати-страдниця. Коломия: Видавничо-поліграфічне товариство “Вік”, 1996. Кн.2. 128 с.
148. Попович К. Фіаско панни Марцельки // Попович К. Твори. Львів: Каменяр, 1990. С. 74–94.
149. Садовий І. Безіменні плугатарі // Садовий І. Безіменні плугатарі: Повісті, п’єси. К.: Веселка, 2003. С. 224–336.
150. Садовий І. Весняний гамір // Садовий І. Безіменні плугатарі: Повісті, п’єси. К.: Веселка. Вид.-во імені Олени Теліги, 2003. С. 12–222.
151. Франко І. Учитель // Франко І. Зібрання творів у п’ятдесяти томах. К.: Наукова думка, 1979. Т. 24. С. 65–122.

Візуальні джерела

Фільми про видатних представників галицької інтелігенції із циклу «Гра долі» («Та, що поруч»; «Solo – mea», Част. 1, 2008 р.; «Solo – mea», Част.2, 2008 р. (https://www.youtube.com/watch?v=53XZp_3AFoU))

Документальний фільм про Івана Франка із серії «Великі українці». (<https://www.youtube.com/watch?v=H17x5oPpo54>)

Документальний фільм про Василя Стефаника із циклу «Гра долі» (<https://www.youtube.com/watch?v=40kFCy38-j8>)

“Та, що поруч” – історія першого приїзду до Києва і одруження Івана Франка з Ольгою Хоружинською
<https://www.youtube.com/watch?v=sAVvFCZLKFo>

Інформаційні ресурси

<https://nte.etnolog.org.ua/> сайт журналу «Народна творчість та етнологія»

<https://nz.lviv.ua/> сайт видання «Народознавчі зошити»

<https://diasporiana.org.ua/> електронна бібліотека діаспорних видань

<http://uhj.history.org.ua/uk/home> сайт видання «Український історичний журнал»

<https://www.salomeamuseum.lviv.ua/> - сайт Музично-меморіального музею Соломії Крушельницької у Львові

<http://dimfranka.lviv.ua/> - сайт історико-меморіального музею Івана Франка

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ І ТЕРМІНИ КУРСУ

Ад'юнкт – службовець нижчого рангу в державних установах (намісництві, прокуратурі скарбу), в судівництві – заступник або помічник судді, який не мав права самостійного розгляду судових справ.

Ад'ютум – платня, що призначалась початкуючим державним службовцям, які працювали протягом випробувального терміну.

Авскультант – службовець нижчого рангу, зазвичай початківець, в австрійській судочинній системі.

“Академік” – слухач вищих навчальних закладів.

Золотий ринський (зол. рин.) – напівофіційна назва грошових одиниць в Австро-Угорщині. З 1857 р. на основі монетної конвенції підписаної Австрією з німецькими державами в імперії запроваджувалися гульдени (флорини), які поділялися на 100 крейцерів. Золотий ринський вживався як синонім гульдена. В 1892 р. Австро-Угорщина провела грошову реформу, в результаті якої в обіг вводилась крона (кор.). Співвідношення між старою і новою валютою було наступним: 1 гульден = 2 кронам, 1 крейцер = 2 геллерам. Гульден паралельно з кроною перебував в обігу до 1899 р.

Іматрикуляційна такса – спеціально фіксована плата за запис на навчання.

Інтелігенція – у широкому розумінні — люди розумової праці, що заняті у різних галузях культури, освіти, науки,

охорони здоров'я, виробництва, і мають для цього відповідну освіту.

Право презенти – право, за яким дідич (інакше патрон чи колятор церкви) мав право призначати священика у власній парафії. Церква передавала частину своїх повноважень на користь тих осіб, які спричинилися до будівництва та утримання храмів і духовенства. Вони мали не лише окремі права, пов'язані із заміщенням парафій, але й певні обов'язки – оздоблення і ремонту церкви, утримання парафіяльних будинків, забезпечення священика тощо. Патронат був спадковим. Колятор міг бути позбавлений свого права, за умови, якщо він не виконував свої зобов'язання. Водночас, право презенти могла набути інша людина, яка перебирала на себе функції патрона: придбавши помістя, відбудувавши зруйновану церкву тощо.

Право прилюдності (або публічності) – право, яке надавалося приватному навчальному закладу і прирівнювало його до статусу державного. Документи про закінчення таких шкіл визнавались державою і давали змогу молоді продовжувати освіту у вищих навчальних закладах.

Препаранда – навчальний заклад для підготовки вчителів.

Реальна школа – середня школа з пріоритетом природничих наук; яка протиставлялась гімназії (класична освіта), давала практичні знання, які були необхідні для професійної діяльності. У Галичині реальні школи були виключно чоловічими.

Свідоцтво моральності – документ про те, що певна людина веде моральний спосіб життя, не перебуває у позашлюбних зв'язках, постійно відвідує церковні богослужіння. Свідоцтво обов'язково затверджувалося парафіяльним священиком і представником цивільної влади.

Свідоцтво про бідність (“свідоцтво убожества”) – документ, що видавався церковними парафіями і підтверджував неплатоспроможність особи.

Сотрудник – помічник пароха.

Сурдут – різновид довгого піджака (за характерний тип одягу інтелігенцію у Галичині називали “сурдутовцями”).

Нострифікація (з лат. *noster* – наш) – визнання диплома про закордонну вищу освіту нарівні з дипломом, виданим аналогічним вітчизняним вищим навчальним закладом.

Райфайзенка – сільський кредитний кооператив, названий іменем німецького громадського діяча і економіста Райфайзена Фрідріха Вільгельма (1818 – 1888).

Фемінізм – у широкому розумінні включає рухи та ідеології, спрямовані на визначення, створення і захист рівних політичних, економічних і соціальних прав жінок.

Для нотаток

Для нотаток

Навчально-методичне видання

ДРОГОБИЦЬКА ОКСАНА ЯРОСЛАВІВНА

**Методичні рекомендації для семінарських занять та
самостійної роботи з дисципліни
«Побут галицької інтелігенції
(XIX – 30-ті рр. XX ст.)»**

(для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти зі
спеціальності «Історія та археологія»)

Комп'ютерна верстка: *Оксана Дрогобицька*

Електронне навчально-методичне видання